

Ez egy időtlen történet

„Ahhoz, hogy előre tekintsünk, hátrafelé is kell néznünk.” – Bicskei Zoltán

Pénteken, 2017. április 21-én tartották Újvidéken Bicskei Zoltán magyarkanizsai rendező Álom hava című filmjének vajdasági díszbemutatóját. Az elkövetkező hetekben még 22 bácskai, bánáti településen és Belgrádban láthatja a közönség a filmet, illetve több magyarországi helységben is április végén kezdik meg az alkotás vetítését.

Decembert nevezték eleink Álom havának, amely megnevezés magában hordozza a világ megújulásának ígérését. Miért a XVII. századot választotta, azt az időszakot, amikor a törökdúlás nyomán e szép tájunk kiürült, elnéptelenedett?

– Nem véletlenül lett Álom hava a film címe, nem véletlenül választottam december hónapot, dönthettem volna akár november, az Enyészet hava mellett is. Az álom, az álmodozás az alföldi ember sajátossága, hiszen azt a nagy úrt, ami a mi nagy pusztaságunk, alföldünk, leginkább a fantázia, a képzelet tölti be. Sokszor kiülök a Járás pusztaságába, és ott képzelődöm, álmodozom, képeket látok, képeket szülök. Ez az alföld jellegeből fakad. És ahhoz, hogy ezt a transzparens, letisztult, bizonyos értelemben kopár világot éltetni tudjam, ahhoz egy ilyen történelmi állapot kellett, mint amely a XVII. század végén jelen volt, amikor szinte kiürült e táj, lakosság sem volt, csak egy-két tucat ember élt e vidéken. Ez megfelelő helyzet egy időtlen történetre. Azok közül, akik eddig látták a filmet, többen megéreztek, hogy ez egy időtlen történet, hiszen elmúlik jó negyedóra, mire rájön a néző, hogy melyik korszakról van szó, és kik ezek az emberek. Akár most is játszódhatna, valamilyen katasztrófa után, tehát kicsit beckett-i is a történet. Ahhoz, hogy rálássunk a saját történetünkre, történelmünkre – kicsit a lelki történetünkre is –, ahhoz kell ez a távolság, ez a transzparencia, ez a

nyitott, üres tér, és legfőképp az időtlenség-érzet, ahonnan megfogható és látható a lelki, szellemi állapotunk.

Úgy érzem, az Álom hava a lehetőségek filmje is. Tanácstalanság jellemzi az aracsi pusztatemplom romjaihoz visszaérkező főhősöket. Ma egész Európa válságban van, amit jócskán megérezünk lelkileg és minden tekintetben. De mégis a lehetőségekről, az újrakezdésbe vetett hitről is szól ez a film. Jól érzem?

– Erre az üres, nyílt térre sokszor mondják, hogy itt csak lepusztultság, kóro, kietlenség van. Nem igaz, mert a pusztaság tele van apró élettel, mérhetetlenül sok gazdagság van itt, csak jobban le kell hajolni, észre kell venni. Érdekes módon volt olyan néző, aki azt mondta, mind a Nagypáti Kukac Péter, mind az Álom hava című filmemben a puszta egészen mást sugallt és mást jelent, mint a Jancsó-filmekben. Ennek nagyon örültem, mert az én olvasatomban mindig az életet, a lehetőséget is jelenti ez a hatalmas, üres tér, bármit beleálmodhatunk, megvalósíthatunk, bármikor bejárhatjuk. És teli van sokféle dologgal. Valójában gazdag. Visszatérve az időtlenség témájára: a film természetesen a mai korról szól, és bizonyos értelemben benne van az egész földrés sorsa is. Még történelmi vonatkozásban is, hiszen a szereplők emlegetik a török időket, amikor a franciák, olaszok, bécsiek fizették a török hadsereg fegyvereit, a mostani iszlám hódítás jegyében is ugyanez történik, szintén európai országok bonyolítják le a ránk zúduló iszlám néptömeg ideérkezését, megint a Pannon-alföld déli végein zajlott/zajlik mindez. És nagyon fontos az itteni védelem is. Most is az a lényeg, hogy mit tudunk magunkból felszínre hozni, ami az egész életet megszüli, hiszen akkor az önvédelem, a védelem, a létezés is biztos lábakon állhat.

Ez az első magyar film, amelyben Attila is megjelenik, és az ember eltökéltségéről, feltétlen odaadásáról beszél.

– Azt mondja, „meg kell bírni” a kibírhatatlant, másfelől pedig a mozdíthatatlanságot emlegeti. Ám nem mindegy, milyen mozdíthatatlanság ez. Tehát, a minőséget is hozzáteszi, egyfajta lelki, szellemi értékek mentén. És ezt hitelesen csakis Attila, a történelmi idők legnagyobb uralkodója mondhatja, mert ő ezt megtestesíti.

Minden táj hordoz valamit az örökből, az időtlenből, de ebben a történelmi pillanatban ez a mozdíthatatlanság kiemelten fontos. Aki otthon érzi magát a pusztában, pontosan ezt a mozdíthatatlan erőt érzi: bármi történik, itt mindig megvagyunk, itt van valami, ami erősebb nálunk, ami megtart. Éppen ezért lesz fontos most az alföldi kultúra, mert a világban minden mozog, minden cibálódik, szédül, pörög, szétesik... A mozdíthatatlan, időtlen érték az, ami ebben a pillanatban a legfontosabb, ez tudja ma legjobban megőrizni az emberiséget, a szellemet. Ezért lenne fontos az alföldi kultúra, ezért kellene tudatosabban, műveltebben és mindenekelőtt mélyebben foglalkozni vele.

Tulajdonképpen a hagyományokon nyugvó világrendnek is ez az alapja, nem?

– Főleg, ha a nagy h-val írt Hagyománynak. Amely az összeset magában foglalja. De a filmbeli gondolatvilág egy része a Hagyomány előtti világra is vonatkozik. Hogy Hamvas Béla gondolatmenetével éljek, a Hagyományt is magában foglaló örök alapállást kell meglegelni. Igen, ezeket a rétegeket is megpróbálja felvillantani a film, hogy mennyire sikeresen, azt nem tudom, de ahhoz, hogy valamennyit előre lássunk, és hogy évtizedekre megvessük a lábunkat, ahhoz most évezredek kell hátrafelé nézni, feldolgozni és magunkévá tenni.

Ehhez nem mindennapi segítőtársai is voltak a filmben, csak egyet emelnék ki közülük, az előbb említett Attilát megszemélyesítő dr. Papp Lajos professzort. Úgy érzem, olyan színészeket vonultat fel a filmben, akik hasonlóképp gondolkodnak a világról, mint ön.

– Ezt nem tudom, viszont azt érzem, méltatlanul keveset beszélnek a munkatársaimról, mert a film erős gondolatisága elvonja róluk a figyelmet. Szeretném kihangsúlyozni, hogy nagyon komoly munkát végeztek a színészek, a filmben benne

van a sorsuk, az arcuk, a létezésük, szinte rájuk írtam a forgatókönyvet. A többi munkatársat is említenem kell, például az egyik pici kelléknek, amelyet messziről látunk egy pillanatra a filmben, a készítője Kossuth-díjas Nemzet művésze volt. A legkisebb kelléknek is lelke van, komoly kézművesek készítették. Kezdetektől az volt a szándékom, hogy ezek igazi tárgyak – ne csupán filmes kellékek – legyenek. A vajdasági vetítések egy részén a kellékek és a jelmezek közül többet vándorkiállítás formájában bemutatunk, hogy a fiatalok láthassák, milyen a komoly mives világ, mennyire emeli a létezés minőségét egy-egy szép tárgy. Visszatérve a munkatársakra, az operatőrt, de a producereket is említhetném, hisz tíz és fél évig készült a film, és kitartottak mellettem, ami nem szokványos eset.

Annak, hogy ennyi ideig készült a film, anyagi okai voltak.

– A sors akarta így, mert ha az első változat készült volna el, sokkalta gyöngébb lett volna. A sors jó keze van benne, hogy fékezte és apránként hagyta megvalósulni, hogy lassan megérjen.

Mit vár a nézőtől? Talán kicsit furcsa kérdés, de arra gondolok, hogy ezt a filmet nyitott szívvel és értelemmel kell nézni.

– Egy szerző mindig megértést vár. Ha nekem tíz év kellett az elkészítéséhez, idő kell a vele való megbarátkozáshoz, a megértéséhez. Remélem, hogy valamiféle élményt jelent majd a nézőnek és kérdéseket vet fel az emberekben. A legtöbb vetítésen ott leszek, megbeszélhetjük mindazt, ami felmerül a nézőkben. A filmben jelen lévő, ősi időkre való utalásokról annyit, hogy a magyar őskutatások eredményeiről az elmúlt évtizedek alatt félszáz könyvet elolvastam, ezeket saját elgondolásom szerint szintetizáltam. A filmben szó lesz egyébként a pálosokról is, rovásírású könyvekről, az Árpádok hozta krónikákról... Két táltos is jelen van – igaz, nem romantikus módon. Boldogasszony és az Isten is kétszer megjelenítődik a vásznon, úgyhogy lesz miről beszélni. A film hibáiról később érdemes szólni, most, a bemutatók előtt másnak van az ideje.

22 vajdasági településen és Belgrádban is bemutatják a filmet.

– Egy vándormozival megyünk végig Vajdaságban, hisz a legtöbb településen nincs már mozi, mi visszük a vetítógépet, a vásznat. Ennek anyagi vonzatát a

Magyar Nemzeti Tanács és a budapesti Nemzetstratégiai Kutatóintézet tette lehetővé, köszönet érte, hisz a segítségük nélkül sokkal kevesebben láthatnák ezt a filmet. Magyarországon szintén április végén kezdik vetíteni az Álom havát, már jelentkeznek a különböző városok, közösségek.

Említsük meg azt is, ki segített a film létrejöttében.

– Elsősorban a Magyar Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának Magyar Mecenatúra programja támogatta, és először

egy kétrészes tévéfilm készült el, amelyet a Duna Televízióban láthattak a nézők, a mozifilmváltozat hosszabb, epikusabb. Ennek elkészítését a Szerbiai Filmközpont, a tartományi művelődési titkárság, és a magyarországi Szülőföld Alapítvány, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. is támogatta, a Magyar Művészeti Akadémia más módon segített, és többeket feltüntetek a film végén, akiknek köszönettel tartozom.

(Magyar Szó, 2017.04.22.)

